

res. Secundo : Sedes, ait, hic sumenda est late cum hypopodio, sive suppedaneo, ita amplio, ut quatuor hæc animalia per quatuor latera distributa caperet. **Tertio :** « in medio sedis », id est spati, in quo erae sedes.

Secunda, Pererius respondet ea non simul fuisse in medio sedis et ejus circuitu, sed successive; ambulant enim, inquit, et nunc ambibant secum, nunc in sedis ambitum procedebant.

Tertio, Ribera censet tria fuisse in circuitu sedis, quartum, scilicet aquilam, in altum se librasse intra ambitum sedis, ut quasi attingeret pectus sedentis, id eoque dicere Joannem: « Quartum animal simile aquile volanti. »

Prima explicatio videtur maxime congrua, ut in medio sedis sit idem quod intra ambitum sedis, puta in ipso sedis hypopodio, amplectore ejus ambiti; vult enim Joannes per *in medio* tantum significare hec animalia proxima fuisse sedi et sedenti, scilicet in thermosedisse regem, circa thronum proxime fuisse quatuor animalia, circa haec animalia vero sedisse 24 seniores.

Illud vero *in circuitu* significat hec quatuor animalia non uno loco stetisse, sed per quartum angulos et latera fuisse disposita (1).

Mystice S. Ambrosius citatus in *Glossa*, haec refert ad residentiam et curam Pastorum: « In circuitu, inquit, sedis quatuor animalia stant, quia doctores populum sibi commisum, et a visibilibus, et ab invisibilibus hostibus, quanda virtute possunt, defendunt; in medio sedis consistunt, quia unumquemque eorum ut in virtutibus omnibus bonis operibus proficiat, admonere non desinunt. »

7. PRIMUM ANIMAL SIMILE LEONI, ET SECUNDUM SIMILE VITULU, etc. — Arabicus, secundum simile tauru (2). Quæres an integra animalia, an capita tantum, vel partes aliae horum animalium appuruerint Joanni, ac consequenter que fuerit forma et figura horum quatuor animalium?

Primo, noster Hieronymus Prado in *Ezech.* 1, sect. 7, et *Vilapando*; tom. II, lib. IV, cap. xli, ac Pererius censem hec animalia per omnia eadem esse cum quatuor Cherubim Ezechielis, cap. 1, ac consequenter haec, æque ut illa, habuisse

(1) Ita ut, posito quod thronus fuerit quadratus, non ad angulos, sed ad medium quodque latum disposita fuerint animalia.

(2) « Omnia in regno Dei immenso vite et motus sunt plena. Nihil mortuum, nihil vacuum in rerum natura. Symbola sunt nobilissimorum creaturarum nobis in hæc cognitorum, leo, taurus, homo, aquila. *Midresh Tehillim*, cm. 19. » Dixit R. Abba nomine R. Abba: « Quatuor sunt, qui principiantur in hoc mundo tenent. Inter omnes homines, inter aves aquilæ, inter pecora bovem, inter bestias Zeo. Quilibet horum regnum habet et magnificat, quandoam ponuntur autem sub throno majestatis divinae. Hoc vero eum factus est? Ut nullum ex illis effaret in mundo, sed sciant, regnum Dei dominari in omnia (super illos esse). » Hoc Rosemullerus ad h. L

singula tantum faciem et figuram humanam, sed alas aquilæ, juba leonis, et ungulam bovis. Erant enim quadriformia, ita ut unumquaque animal videatur compositum esse ex quatuor: perinde ergo erant, ac si homo vestire se juba leonis, alas aquilæ, et ungula bovis: ac talia erant quatuor. Erant enim omnia uniformia, ac consequenter singula erant quadriformia, modo jam dicto.

Probandi primo, quia si habuissent capita leonina, bovinæ et aquilina, cum figura humana, fuissent monstra. Ad haec S. Joannes distinguunt similitudinem a facie, atque primum animal simile leoni, secundum simile vitulu; in tertio vero non dicit, simile homini, sed « habens faciem quasi hominis: » ergo *primum* simile erat leoni juba; *secundum*, vitulu in ungula; *tertium* ver tantum faciem haec non hominis; unde et de quarti subditur: « Simile aquile volanti, » q. d. Simile erat aquila in aliis et volatu, non vero in figura.

Secunda, quia S. Dionysius, Sophronius, Basilius, Cyrillus, Rupertus et alii dicunt eadem animalia his vidisse Joannem, quem vidit Ezechiel cap. 1; illa autem singula erant quadriformia, sed capita humano: ergo et haec.

Verum, *Ezechiel*. 1, ex verbis claris prophetæ docui singulos Cherubinos Ezechielis habuisse quatuor facies, scilicet veram faciem leonis, aquilæ et bovis, æque ac hominis: ergo et hic Joanni visa est vera facies leonis, aquilæ et bovis, æque ac hominis. Confirmatur, quia ait: « Primum animal simile leoni, et secundum simile vitulu: » similitudo autem et forma animalium maxime spectator ex facie. Idem diserte docet S. Dionysius, *De Cœlesti Hierarchia*, cap. xv, ubi loquens de tribus faciebus leonis, aquilæ et vituli, eas vocat effigies bestiarum, et facies bovis assignat cornua. Rursum, in aquila nota oculorum arietem et vim, qua adverso et irrorato intulit solem in tenuit. Et cap. ii, agens de aquila Ezechielis, aut eam effigiam fuisse « ad aquilarum recurvis rostris effigiem. » Habet ergo haec aquila rostrum et faciem aquilæ, non os et faciem hominis. Denique S. Joannes dicens: « Terrium animal habens faciem quasi hominis, » hoc ipso significat primum, secundum et quartum non habuisse faciem hominis (per hanc enim terrium a ceteris distinguunt), sed primum leonis, secundum vituli, quartum aquilæ. Atque hic videtur sensus Ecclesiæ, quæ haec animalia haec concepit et passim depingit. Porro quod Prado haec verba: « Primum animal simile leoni, secundum vitulu, » etc. Si enim unum tantum membrum horum animalium habuissent, non recte diceretur totum animal fuisse simile leoni, vitulu, etc. Sed dico debuisse, caput v. g. et faciem animalis fuisse simile leoni, uti de suis Cherubim ait Ezechiel, cap. 1. **Secundo,** quia S. Dionysius, *Cœlest. Hierar.*, cap. xiii, Schaphirus dat multos pedes. His et autem similes erant Cherubini: erant ergo quadrupedes; quia figura erant sphynxes *Egyptiorum*, quæ ex Cherubinis Salomonis fuisse depicatas, docet Clemens Alexandrinus, lib. V *Stromat.* **Tertio,** quia hi in Cherubinis stipabant et agebant currum Dei, *Ezech.* 1, 19. Unde Cherubini per metathesim idem est quod רְכֻבִּים *recubim*, id est curules, vel currus agentes, hocque esse

glyphica, qualia multa vidit Daniel: sunt enim haec visiones symbolicae, non res vere; uti et symbolicum Agnum accipere librum, ejusque sigilla reserare vidit cap. v. Unde non mirum si haec leonis, bovis et aquilæ facies et ora locuta sint, et ediderint vocem articulatam et humanam. Simili enim modo Joannes, cap. vii, vers. 13, vidit aquilam volantem et clamantem: « Ve, ve, we, we, habitibus in terra! » Quomodoque enim ea concepias, monstrosa sunt. Singula enim plena sunt oculi, et habent alias senas. Denique monstrum est faciei et figure hominis addere juba, alas et ungulas. Ad illud tertii animalis: « Habens faciem quasi hominis, » respondebo in fine hujus questionis.

Ad secundum respondet, hec animalia fuisse eadem cum illis *Ezech.* cap. 1, quoad primariam ideam, non quoad accidentia et emblemata omnia. Alludit ergo Joannes ad illa; non tamen illa ipsa quoad omnia representat. Sic saepe S. Joannes et alii alludunt ad visiones Danielis, Ezechielis et aliorum; non tamen illa ipsius cum hisce sunt eadem omnino, sed potius aliis et aliis partibus, vel ornamenti, pro materie certaine vestitis et interstincte. Ezechiel ergo vidit quatuor animalia per omnia sibi invicem similia, quorumquodque habebat quatuor facies, ita ut quaternis quasi animalibus vestitum, et ex iis quasi confutatis et compactum videatur: Joannes vero haec animalia ab Ezechiele ita composta, et in unum compacta dissolvit, atque ex uno facti quatuor, cujus pars in proprio sumum vultum et formam, euile, non repugnat.

Probatur primo, quia quoad primariam speciem et figuram, haec animalia erant eadem cum illis *Ezech.* cap. 1; illa autem tantum facies habebant animalium cum aliis, quoad cetera erant homines: ergo et haec.

Secondo, quia erant proxima Deo, precedebant que 24 seniores: ergo erant specie humana; indecens enim et incongruum videtur, si leo, bos, vel aquila preponatur homini, preseretur apud thronum Dei. Secus est de Christo, cui Joannes non aliam formam dat quam Agni, ob causas quas afferam cap. v, vers. 6.

Tertio, quia significabant angelos, puta Cherubinos (unde assiduus laudant Deum); hi autem dum apparent et pinguntur, speciem habent hominis, non aliorum animalium.

Quarto, quia cap. vi haec quatuor animalia ordinis quodque suo Joannem evocant et educant: « Veni, inquit, et vide, » atque ostendunt ei quatuor equos successively, scilicet album, rufum, nigrum et pallidum, qui quatuor Ecclesiæ status futuros representabant: haec autem actiones hominum sunt, non animalium. Hinc consequenter videtur quod *recubim* et *curvare* significant figuram humana, ita tamen ut nonnulli immutata haberent similitudinem leonis, vituli et aquilæ, ita violenter esse facies leonis, vituli et aquilæ, id est curules, vel currus agentes, hocque esse

leonem, vel vidi faciem leonis, sed. Vidi animal simile leoni; ergo non erat leo, sed quandam cum leone in vultu habebat similitudinem. Sic videnus, et vulgo dicimus: Hic homo habet vultum taurinum, illa leoninum, iste intutum et natus aquilinum, alijs caninum: quomodo Achille apud Homerum, *Ilade* a. Agamennon vocat *λύραντα*, id est caninum vultum habentem; sunt enim homines nonnulli ita magna fronte, ita toro vultu, ut tauri esse videantur; alii ita ore ducito, sevo et crudeli, ut leonis; alii ita aucto, ringenti et impudenti, ut canes refere videantur. Et sic nonnulli pictores pingunt haec animalia vultu nee plane humano, nec plane leonino, vitulino et aquilino; sed medio, id est partim humano, partim leonino, vitulino et aquilino. Magna enim inter vultum corporis, et leonis, ac vituli est similitudo, ut in pictoris sepe dubitas an facies sit hominis, an animalis; ac pauca variata facile unam in aliam transmutes, aut unam cum alia commisceas. Ita ergo et hic facies humana cum aliis commixtae videatur, ut eis esset summis. Et si haec animalia parum habent monstri et deformatis, quam aliquo haberent, si capiti leonis, vituli et aquile subderes corpus humanum. Denique in Cherubim: Ezechielis, singularium primaria facies erat hominis, sicut cum tribus aliis conjuncta; ergo et hic facies humana fuit commixta cum facile leonis, vituli et aquile.

Ad *primum* argumentum secundum sententiam responderi potest, a capite sumi denominationem animalis; est enim caput prima et potissima animalis pars. Ad *secundum*, S. Dionysius dicit Seraphinos habuisse multos pedes, qui non habuerunt unum, sed duos; binarius enim est prima species numeri, sive multitudinis, ac de eo primo dicitur, quod sit multus. Constat enim Scripturam, *Isaiæ* vi, fuisse bipedes, non quadrupedes. Porro quod pictores haec quatuor animalia pleniter integra et quadrupedata, non mirum. Cum enim ipsi essent sancti S. Scriptura imperiti, sequunt sunt nuda Scriptura verba, que cum dicunt: «Primum animal simile leoni», hic leonem pinxerunt, similiter et vitulum, et aquilam. Ad *tertium*, stipatores curru sunt bipedes, non quadrupedes; sunt enim homines, puta famili et asseculo sui heri. Ad hanc Cherub non significat curvalem, sed multa scientia possidentem. Porro *I Paralip.* xxvii, 48, vocatur quadriga Cherubim, quia Cherubim extensis suis aliis super arcem, quasi sedem et vehiculum, puta bigamus sive currum (hinc enim tantum significat Hebrei *mercaba*, quod Interpres vocat quadrigam) Deo exhibebant: uero Deus dicitur inequitate et vici super Cherubim; non autem quod Cherubim essent quadrupedes. Consentunt enim Interpretes Cherubinos Mosis aquila ex Ezechielis fuisse bipedes, non quadrupedes. Ad *quartum*, dicit Joannes: «Tertium animal habens quasi faciem hominis, ut illud a ceteris distingueret; faciem enim distin-

guebantur, non corpore: omnia enim habebant corpus humanum, sed capita diversa, scilicet primum habebat caput leonis, secundum vituli, tertium hominis, quartum aquila. Si enim dixisset: «Tertium animal simile homini», non satis distinxisset illud a ceteris; poterat cetera esse homini simile quoad figuram totius corporis excepto capite, ut erant cetera tria animalia: ut hog tollit, clareque formam tertii exprimat, at illud non tantum corpore, sed et facile fuisse simile homini, cum alia corpore quidem, sed non, facie homini essent similia. Igitur haec facies hominis magis confirmat, quam exzeret hanc sententiam. Hinc et de aliis non ait: Habens faciem leonis, vituli, aquile; sed. Simile leoni, aquile, vitulo, quia facies proprie soli homini competit, non aliis animalibus, q. d. Hoc animal habebat faciem hominis totumque erat homo: cetera in vultu similia erant leoni, vitulo et aquile; facies ergo hominis distinguerebat hoc animal a vultibus ceterorum.

Porro Josephus videtur Cherubinorum formam voluisse tegere, ut eos magis mirabilis et reverendos redderet Tito et Romanis. Sic et alibi in laudem sue gentis nonnulla exornanda super, imo contra veritatem addit. Ade fuisse mira animalia, quia erant juvenes alati: tale enim animal haec in orbe non est visum.

Denique eadem animalia visa fuerunt *Ezech.* cap. i, que Joanni hic, nisi quod Ezechiel visa sunt confusa, quaterna scilicet in unum compacta: Joanni vero clariora visa sunt distincta, divisa scilicet, et quasi disiecta. Ezechielis autem animalia tantum habebant facies quatuor animalium; cetera erant homines: ergo et quatuor bene animalia a Joanne visa habebant tantum quatuor animalium facies, sed singulis singulis; quod cetera vero erant homines. Causa cuius Ezechielis animalia quaterna haberent facies, Joannis vero singulas, est, quia symbola rerum dividarum, que veteri Testamento convoluta, tecla et obseura erant, in novo Testamento divisa, discreta, plana et explicata exhibentur. Moralem causam dicit Alcazar hic, pag. 377: quia, inquit, cap. vi significandum erat nos virorum Apostolorum (hinc enim mystica significantur per haec quatuor animalia) fortitudine invicti ad clare et distincte contemplandam divinae providentiae fortitudinem, in primo sigillo latenter; et eorumdem beneficia exsilarit similiter ad Dei bei necessitudinem intuendam sub secundo sigillo; equitate, ad aequitatem in tertio; et sapientiam, ad sapientiam in quarto: fortitudinis enim symbolum est leo, beneficentie bos, aequitatis homo, sapientiae aquila: quorum proinde faciem et specimen divisam et distinctam habent haec quatuor Dei animalia; unde a singulis animalibus ex ordine accessit Joannes, ad has dotes et virtutes in sigilla totidem sigillatum infundens. «Veni, inquit, et vide.» Sed de hoc inferius.

Quares: Quidnam sint haec quatuor animalia? Omissis insulis hereticorum expositionibus, qui per leonem Apostolos accipiunt, per bovem Constantium Imperatorem, per hominem Lutherum et Calvinum, aquilam adhuc expectant; *primo*, Aurosolus existimat per ea significari ad iterum quatuor sedes Patriarchales: Leo, sit, est Hierosolymita, ob constantiam Apostolorum ibidem. Vitulus est Antiochenus, quis subdidit colla Apostoli agentibus Hierosolymae. Homo est Alexandrinus, ob viros doctissimos, ut Origenem, Clementem, Didymum, Cyrillum, Athanasiun, Pantaleonem, Heraclianum, alias quo partim doctores habuit, partis Episcopos. Aquila est Constantinopolita, in qua viri magnae contemplationis floruerunt, uti S. Chrysostomus, Nazianzenus et alii. Haec quatuor sunt in circuitu throni Dei, id est Cathedra Romana in qua sedet Vicarius Christi.

Secundo, Aretas hisce quatuor animalibus significari putat quatuor virtutes cardinales, in leone fortitudinem, in vituli justitiam, in aquila temperantiam, in homine prudentiam.

Tertio, Origenes, homin. in *Ezechiele*, et ex eo Nazianzenus apud Sextum Senensem, lib. II, censem per haec quatuor animalia significari quatuor facultates et vires animae humanae. Homo est vis rationalis, leo irascibilis, bos concupisibilis, aquila est conscientia, sive spiritus.

Quarto, Anseretus, Hieronymus, Abulensis et alii censem esse Christum, qui in incarnatione fuit homo, in passione vitulus, in resurrectione leo, in ascensione aquila.

Quinto, alii censem esse quatuor Doctores Ecclesie, scilicet hominem esse facilier. S. Gregorium, leonem fortem Ambrosium, bovem labiosum et solidum Hieronymum, aquilam sublimem Augustinum.

Sexto, Galfridus apud Sextum Senensem, putat haec quatuor esse typum boni Prelati, qui debet esse fortis ut leo, laboriosus ut bos, clemens et compatiens ut homo, contemplativus ut aquila. Sic et Pererius ac Viegas putant in quatuor hisce animalibus omnes Ecclesiæ Prelatos representantes.

Septimo, Aretas per hoc quadriforme animal accipit mundum, tam magnum, quam parvum, qui ex quatuor elementis consistit; leo enim significat ignem, bos terram, homo aerem, aquila aquam: ex aqua cuius aves creavit Deus.

Octavo, alii opinantur hisce quatuor significari quatuor attributa divine providentiae. Hec enim fortis est ut leo, velox et penetrans ut aquila, suavis et amabilis ut homo, longanimes et patientis ut bos. Bos enim significant laborem forem et perlucem concertationem, at Philastrius, lib. *De Heresi.*, § De quatuor animalibus.

Nono, Alcazar hisce quatuor putat significari non tantum quatuor Evangelistas, sed viros sanctissimos, qui majoris sunt perfectionis et dignita-

tis, quam 24 seniores. Itaque, inquit, stouti thorax Dei sunt fideles sancti, 24 seniores sunt sacerdotes: sic quatuor animalia, sive angeli Cherubini et Seraphini sunt Apostoli variisque Apostolici, puta Episcopi: hi enim in celo terreno, id est in Ecclesia, supremum tenent gradum, suntque potestate sua proximi Deo. Hi sunt Chernobim scientia et sapientia, sunt Seraphim ardore et zelo, habent quatuor facies: *Primo*, leonis magnanimitatem et fortitudinem imperterritam. Hinc leo hebr. vocatur נְבָנָה lob, a בְּנָה lob, id est cor, quia ingerit habet cor, robur et animum. Unde *II Reg.* xvii, de viro magnanimo dicitur: «Cuius cor est sicut cor leonis.» *Secondo*, idem habent bovis beneficentiam: bos enim arando parat fruges, quin et ex bobus putrefacit apes et homines procreantur; bos ergo est symbolum beneficentie. *Tertio*, habent hominis rationem et aequitatem. *Quarto*, aquiles perspicacitatem, sapientiam et prudentiam, qua a Deo participata comprehendunt sapientes in astu sua: sicut aquilarum penus mixte reliquarum alium penus eas devorant, » ut ait Plinius, lib. X, vers. 3. Verum haec omnia licet apostoli videantur, tamen symbolica sunt et mystica, non litteralia et genuina (4). Nam S. Joannes haec quatuor animalia describit, quasi quatuor naturas intelligentes, que in celis beatæ coram Deo semper versantur, atque secretorum Dei conscientia Deum jugiter laudent. Quare necesse est haec quatuor, vel esse quatuor homines beatos, vel quatuor angelos.

Decimo, multi putant esse quatuor Evangelistas; nam illi haec visionem adaptat Ecclesie, dum eam legit in officio Ecclesiastico eorumdem. Atque licet variis his haec quatuor animalia adaptent, uti S. Augustinus, tract. 36 in *Eccl.* S. *Joannis*, tom. IX, per leonem accipit S. Matthæum, per hominem S. Marcum; alii alios, ut videtur est apud Pererium, pag. 302, et Viegas: tamen prius plantus sic accommodant, ut les sit S. Marcus, cuius facies, ut habet Ezechiel, est leonis, quia principium ejus Evangelii incipit a clamore et rugitu S. Joannis, quasi leonis in deserto. Rugit enim dicens: «Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini.» Vitulus est S. Lucas, cuius principium incipit a sacerdoto veteri Zacharie. Homo est S. Matthæus, cuius principium est humana genealogia Christi. Aquila est S. Joannes, qui a divinitate Verbi incipit. Ita S. Hieronymus et Gregorius in cap. i *Ezech.*, Victorinus, Beda, Ambrosius, Haymo et alii hic. Aut S. Ambrosium proemio in *S. Lucam*: «Plerique, inquit, putant ipsum Dominum nostrum in quatuor Evangelii libris, quatuor animalium formam.

(1) Symbolice Bossuetus: in his quatuor animalibus quatuor eximiae Sanctorum dotes apparent, nempe animal fortissimo in leone, in bove qui fert jugum, docili patientia, sapientia in homine, cœptationem ac desiderium subtilitatem in aquila.

mis figurari, quod idem homo, idem leo, idem vitulus, idem aquila. Homo, quia natus ex Maria est; leo, quia fortior; vitulus, quia hostia; aquila, quia resurrectio est.

Ubi nota primo: Patres docent animalia hec quatuor totidem Christi proprietates in Evangelis explicatas significare. Leo significat fortitudinem regiam Christi, quem maxime ostendit in resurrectione et post eam; vitulus significat sacerdotium Christi in cruce consummatum, homo humanitatem, aquila divinitatem et ascensum in celum.

Nota secundo, hec animalia maxime discerni per facies, quia Evangelista maxime distinguuntur principio: aliqui in progressu eadem habent, omnesque haec quatuor Christi proprietates et dignitates ostendunt et enarrant. Unde et apud *Ezechiel*, cap. i, vers. 6, singula animalia quaternas facies habere dicuntur, quia scilicet initia aliorum trium, adeoque totam narrationem allorum, quartus quisque complectitur. Ita Primasius.

Nota tertio, alio ordine hec animalia poni apud *Ezechiel*, alio hic. Nam *Ezechiel* secutus est ordinem temporis, quo quisque Evangelista scripsit, scilicet *primus* est homo, id est *Mattheus*; *secundus* est leo, id est *Marcus*; *tertius* est vitulus, id est *Lucus*; *quartus* est aquila, id est *S. Joannes*. *Joannes* vero rerum ordinem securus est, in quo primus est leo, id est *Marcus*, quia a *Joannis* precursoris Christi predicatione incipit. Sequitur *Lucus*, quia sacrificia vetera, a quibus *Lucus* incepit, typus erant Christi, et adveniente Christo ei locum cesserunt, ac cessarunt. *Tertius* est *Mattheus*, quia abdita veteri lege et sacrificiis successit fides humanitas Christi, et per miracula eius fides divinitatis eiusdem: humanitas originem et seriem narrat *Mattheus*, divinitatis *Joannes*, ac proinde *Mattheus* est *tertius*, *Joannes* quartus.

Vero hic sensus accommodatus et mysticus videtur, non litteralis et genuinus. Nam ex verbis *S. Joannis*, certum est eum logii de risu animalibus (hunc enim ficti negat *Isidorus Clarius*, tamem communiter assurant *S. Hieronymus*, *Richardus*, *Ansbertus*, *Rupertus*, *Hugo*, *Prado* et alii passim: vide *Viegas* sect. 12, in fine scripti hujus) de quibus *Ezechiel*, cap. i, atque illi fuerunt angeli: *Ezechiel* enim vocat eos *Cherubim*, qui stabant curru gloriae Dei: ergo et tales sunt hic.

Secundo, quia *Joannes*, quem communiter intelligunt per quartum animal, puta per aquilam, adhuc vivebat, et necum erat Evangelista, quia secundum scripsit *Evangelium*: quonodo ergo visus fuit hic non tantum Evangelista, sed etiam *beatus in celo?* Respondet *Ribera*, haec animalia representata fuisse *Joanni*, non prout jam erant, sed prout futura erant in tempore novissimo, de quo prophetebat. Verum, licet prophetia sit futura, aut potius de futuro, tamen visio

huius capituli de Deo, de 24 senioribus, de quatuor animalibus enuntiantibus *Joanni* istam prophetiam, est praesens: ergo in hac visione *Joannes* videns, et visus, hoc est, et prophetans et audiens prophetiam praesens fuit, sicut *Isaias*, *Jeremias*, *Daniel* et alii Prophetae praesentes erant, non futuri, cum prophetarentur de futuris. Rursum cap. vi, vers. 7, *Joannes* audivit a quarto animali, puta ab aquila, sibi dici: «Veni et vide»; *Joannes* autem non potuit edoceri a seipso, praesertim praesens a fratre, nee potuit simul esse in terra et simul in celo.

Terterio, *S. Mattheus*, *imo* et *Joannes* sunt interducentes Apostolos, et consequenter inter 24 senioriores: ergo non sunt inter quatuor animalia ad litteram, sed tantum mystice.

Dico ergo cum *Perierus*, et *Hieronymo Prado* in cap. i *Ezechielis*, ad litteram hec quatuor animalia esse eadem cum iis qui videt *Ezechiel* cap. i, ac proinde esse quatuor angelos primarios, stipatores, principes et administratores Dei, circa curam Ecclesie, ac circa salutem ac regnum hominum totoquin mundi. Hinc affligitur eis similitudo quatuor animalium nobilissimum, quibus significatur stemmata tam Dei, tam sua: aquila significat Dei celsitudinem et sapientiam; homo, bonitatem et mansuetudinem; bos, patientiam, justitiam, religionem et cultu: leo, fortitudinem et potentiam. Quae quatuor, *imo* participantes, et in se representantes hi angeli. Ita S. *Dionyssius*, *Celest. Hierarch.*, xv. Vida dicta *Ezech.* i, fine capituli, Quesit. III. *Paulo* altera huc applicat *Perierus* pag. 303, in fine (t). Angelos fuisse patet, quia plana aliudunt facie et forma ad *Cherubinos* quatuor *Ezechielis*, cap. i, utriusque illi autem erant angeli. Secundo, quia proximi sunt throno Dei: hinc autem proxime assistunt angeli. Tertio, quia pleni sunt oculi, et senas habent alas; alae autem significantur angelos velocissimos. Adhuc, jugiter canunt «Sanctus»: sunt ergo instar *Seaphinorum* *Isaiae*, ut inferius dicam. Insuper cap. vi *Joannem* evocant et educunt: «Veni, inquit, et vide», atque ostendunt et quatuor equos, quatuor futuros Ecclesie status representantes. Hec autem sunt munta angelorum, qui praeuent gubernationem Ecclesie: solet enim Deus Prophetae de rebus Ecclesie dñe prophetias, eosque illuminare per angelos qui eis presunt, ut patet ex sequent. et ex *Daniele*.

Dices: Cap. i, vers. 4, et *Tobit* xii, 13, dicuntur:

(1) Quatuor hi *Cherubim*, ait *Allio*, angeli sunt, quibus a Deo datum est munus hisco in terris Christi regnum condendi ac stabiliendi. Forma igitur singulariter affligitur, quae representet ac figurat Christum redemptorem, quem hominibus precipueesse ostendit, scilicet veluti regem, mediatorum, amicum, Deum. Hinc primus *Cherub* affligitur ut leo, bestiarum rex; secundus ut bos, sustinuenda apud veteres hostia; tertius ut homo, qui vulnera imago est Dei erga homines amoris; quartus denique ut aquila, ales Jovis ac dorum, cujus acumen omniscientie divina symbolum est.

tur non quatuor, sed septem esse spiritus sive angelii stantes ante Dominum. Respondeo: Sicut in regno et republica sepe sunt triumviri, deinde septemviri, ita et in celo primi p' incipes angelii sunt quatuor, deinde septem.

Dices secundo: Cap. v, vers. 9, dicunt hec quatuor animalia: «Redemisti nos, Domine, in sanguine tuo; » angelus autem non sunt a Christo redempti, sed homines. Respondeo: Id dicunt hi angelii cum aliis et pro aliis, scilicet 24 senioribus atque Sanctis. Loquuntur enim communis eorum vox, utroque quorum sunt custodes et eructores. Unde et redemptionis Christi gestant insignia, ut ostendit *Ezech.* I. Atque in primis bos, sive vitulus, mortem et sacrificium Christi significat. Sic legatus aliquo missus loquitor nomine, non suo, sed sui regis; et protector nomine religiose publice: ejus enim personam et vocem subit et obicit.

Dices tertio: *Joannes* cap. vii, vers. 11, dicit se cum quatuor animalibus audire vocem angelorum multorum; ergo ipsa non erant angelii, sed quid ab ipsis distinctum. Respondeo: Hi quatuor erant quasi principes aliorum angelorum, cum eis concordent et concludantur: sicut in choro prefectus et praector, quasi princeps est musicorum secum plenarium: omnes enim ipse prexit et dirigit, omnesque ei succipiunt et concidunt.

Censem nonnulli hosce quatuor *Cherubim* esse *Michaehel*, *Gabriellem*, *Raphaellem* et *Urielem*, uti dixi *Ezech.* i. Verum si illi ipsi sunt et septem spiritibus astantisibus hoc, ab eoquo missis, de quo dixi cap. i, vers. 4, ergo nequeunt esse eaque quatuor animalibus, sive *Cherubibus*; quia hoc haec cap. simu *Joanni* visa sunt cum septem spiritibus, tanquam ab ipsis distincta. Nisi quis dieat in symbolis hac visione, eosdem visione esse *Joanni* quasi septem spiritus quatuor a Deo sunt missi, et quatuor ex eis similis visos esse quasi quatuor animalibus, quatenus jugiter assistunt Deo, geruntque eum stellata. Nam similiter hi septem spiritus hoc cap. vocantur septem lampades, et mox cap. v, vers. 6, idem vocantur septem cornua Agni. Simil ergo visi sunt quasi lampades et quasi cornua. Verum cum Deus abundet angelis et inter eos patiatur officia, ut celestis curia sit quasi castrorum aedes ordinata, hinc videtur potius quod aliqui ex ipsis sint assistentes, qui gestant Dei stellata, illique videntur significari per quatuor animalia; alii vero sint ministri, illique videntur representari per septem lampades, cornua et spiritus tam Dei quam Agni. Accedit quod in sequentibus hi septem spiritus efficio distinguantur a quatuor animalibus, Nam cap. vi, vers. 4 et sequent., singula quatuor animalia ad singulorum quatuor primorum sigillorum libri signati aperiuntur, vocantur *S. Joannem*, ut ea intuatur; septem vero spiritus canunt septem tubis, et canendo evocant

septem orbis plagas cap. viii, vers. 2, et cap. xvi, vers. 1. Quinam ergo sint hi quatuor *Cherubini*, et quinam hi septem spiritus, norunt coeli sive, et nos sciemus, cum illorum autam ingrediemur, ilisque associati fruemur.

PLENA OCULIS ANTE ET RETRO. — *Ezechiel*, cap. i, 10, oculos hosce conspecti in rotis currus *Cherubidi*, non in ipsis *Cherubinis*; *Joannes* vero in ipsis animalibus, putu *Cherubinis*: licet *Lyra* et ex eo noster *Prado*, *Ezech.* i, 18, putent *Ezechielem*, aequo ac *Joannem*, vidisse oculorum multitudinem, tam in *Cherubinis*, quam in rotis: ex rotis enim, ubi exprimuntur, subintelligi eos quoque, immo potior ratione fuisse in *Cherubinis*; ac ideo cum in rotis non fuerint vivi et humani, sed symbolici et quasi piedi, quales visuntur in causa pavonis, hinc consequenter et tales fuisse in ipsis *Cherubinis*. Verum omnes alii passim veros hic accipiunt oculos: sic enim accipiuntur cap. seq. vers. 6, cum ait Agnus septem habere oculos; et tales videntur quoque fuisse in rotis *Ezechielis*: *Spiritus enim vita erat in rotis*; erant ergo quasi vivi rotæ, ac consequenter vivos videbantur habere oculos. Dices: Oculi hi cum rotis perpetuo rotata per terram volvabantur, ergo non erant veri, nec vivi; fuisse enim ad terram allisi et lesi. Respondet *Alazar*, oculis hos terram non totigesse, sed vel ad latera rotarum fuisse dispositos, vel introrsum fuisse positos, et quasi cancellis inclusos, ut tangi aut leidi non possent. Unde et recte hinc infert haec animalia fuisse nuda: erant enim «plena oculis ante et retro», qualem Poete finixerunt Ar-gum.

Jam sensus est, «plena oculis ante et retro», q. d. Hec animalia, puta hi *Angeli*, hi *Cherubini* perspicacissimo sunt intellectu et cognitione, tum naturali, tum supernaturali; omnia vident, praeterita et futura, ut videantur esse puri et meri oculi. Hinc sapientissimi sunt et prudentissimi in administratione mundi et Ecclesie. Hac enim de causa, et hoc symbolo, veteres *Egypti* pingebant Deum, Deique providentiam quasi oculum baculo aut sceptro insistentem. Multitudine oculorum, ait *Andreas Cesariensis*, significatur mirifica vis, quae colestis beatique spiritus ad hauriendo dimitutis radios pollent.

Mystice: Prelatus, doctor, predicator debet plenus esse scientia et sapientia, tam contemplativa, quam practica, ut instar Argi sit centaurus.

ET TERTIUM ANIMAL HABENS FACIEM QUASI HOMINIS. — Ergo facie a ceteris distinguatur, quod scilicet hoc habet faciem humanam, alia vero habent faciem leonis, vituli et aquile: tertium ergo erat homo. Dices: Cur cum non voat hominem, sed animal? Respondet: Quia erat unum et quatuor animalibus: cetera enim tria erant animalia, quartum vero erat homo, qui quoque est animal, sed bipes, erectum et rationale. Adde

hominem hunc vocari animal, quia sensa habebat alas, que sunt animalium, puta avium; rursum plena erat oculis, ut non tam homo, quam novum quoddam animal esse videretur.

QUARTUM SIMILE AQUILE VOLANTI. — « Volanti, » non actu, sed in preparatione; extendebat enim et libratabat alas in suo loco consistens, quasi patrum ad volandum. « Volanti » ergo idem est, quod voluntarieni, ut volare valenti et paranti.

8. SINGULA EORUM HABERANT ALAS SENAS. — Alludit ad Seraphinos Isaiae cap. vi, vers. 2. Hicce ergo quoad alas, ut et quoad voces « sanctus, sanctus, sanctus, » similia erant hec animalia Joannis. Quocire, sequit se at Seraphini Isaiae, duabus velabant faciem, duabus pedes, duabus volabant, id est, habebant eas extensis quasi parati et expediti ad volandum. Vide dicta Isaiae vi.

Ezechiel videt Cherubinos quaternis tantum aliis instructos, Isaiae vero et Joannis sensi; ubi Prado, Vilalpando et Perierius censem, tam illos Ezechielis, quam hos Joannis in aliis regere ac in easteris fuisse omnino similes, immo eoscum. Ergo Ezechielis Cherubinos praeter quatuor ala habuisse duas manus, quis Joannes hic, sequit se Isaiae cap. vi, voet alas. Seraphinos enim praeter alas habuisse manus patet, Isaiae vi, 6, cum dicitur: « Volavit ad me unus de Seraphim, et in manu eius calcus. » Isaiae ergo et Joannes, ipsa brachia et manus angelorum vocant alas, quia quod in homine est brachium, hoc in ave et angelo est ala. Unde et ab alia vocatur axilla id, quod sub brachio est concavum. Porro animalia Joannis praeter alas habuisse manus patet cap. v. vers. 8, ubi singula teneunt citharas et phialas, utique non pedibus, nec aliis, sed manibus. Verum contrarium est verius, scilicet manus ab aliis, sequitur a animali, hec Joannis, et Seraphinos Isaiae a Cherubinis Ezechielis hac parte, scilicet alarum numero, distinguuntur: Ezechielis enim erant Cherubini, Isaiae erant Seraphini vero et proprie dicti; Ezechielis quaternas habebant alas, Isaiae vero et Joannis sensa. Praeter alas tam illi Ezechielis, quam hi Isaiae et Joannis, habebant sua brachia et manus, ut patet ex locis et versibus jam citatis. Ita Alcazar, qui et addit, duas alas quibus vultum tegebant, fuisse in modum crucis inserta et conjuncta, ut pingitur Seraphinus qui sacra Christi crucifixi stigmata S. Francisco infixus. Similiter Prado censem, duabus imis aliis in modum crucis collatis, tecta fuisse eorum femora; itaque representasse, immo gestasse crucem, quasi stemma et insigne Christi.

Porro senarius symbolum est perfectionis: significant ergo sensa alas in angelis hisce quatuor, v. 20. volanti perfectissimum, scilicet primo, summa eorum quaquaversum agilitatem; secundo, mensuram elevationem, et perspicaciam ad penetrandas res altissimas et profundissimas in Deo; tertio, celerrimam erga Deum obedientiam et executionem.

Allegorice, Victorinus putat per sensa alas quatuor animalium, id est per 24 alas (sexies enim quatuor sunt 24) significari 24 libros veteris Testamenti, quibus militat et volat per totum orbem fides et predicatione novi Testamenti. Addit Ambrosius sedilia 24 seniorum, id est 24 libros veteris Testamenti, et quatuor animalibus novi Testamenti conversos esse in alias, quia iam spiritulemente intelligimus ea que Iudei carnaliter intelligebant, sicut evoluimus ad ras divinas.

Tropologice, Joachim: Qualuer animalia sunt quatuor ordines et status in Ecclesia. Leo significat fortitudinem fidei Apostolorum, bos invictam patientiam: et victimam Martyrum, homo Doctorum sapientiam, aquila Virgines angelice viventes, et Religiosos contemplationi adductos: hi duabus alas, scilicet prementia et misericordia, velant pedes et confusione sum: duabus, scilicet humilitate et patientia, velant faciem suam, et laudem bonorum operum suorum: duabus, scilicet fide et spe, volant ad coelestia: habent oculos undique, quia omnia prospiciunt; ante et retro, quia præterita deflent, futura bona et mala eterna provident.

In circuere. — Multa Biblia hec alterius disponunt, neuctisque precedentibus hoo modo: « habebant alas sensa in circuitu, et intus plena sunt oculi. » Intus, id est, intra alas, q. d. Tam intra alas quam extra, tam intrinsecus quam extrinsecus plena sunt oculi. Itaque opponit a in circuitu ei quo sequitur, intus. Cum ergo intus a idem sit quo interius, intrinsecus, intra alas, sequitur a in circuitu idem esse quo exterior, extra alas, forinsecus, circunscire. Addit Alcazar forte Joanni revelatum fuisse animalia praeter oculos multiplices, quos habebant ante et retro, etiam interius plena esse oculi, qui, si intima nudarentur viscera, apparerent et viderentur. Hee omnia significant Cherubinos quaquaversum esse perspicacissimos et providentissimos, ut non nisi oculi esset videantur.

Denique pedes Cherubinorum omnium Ezechielis erant vitulini, id est ungulam fissam habentes intus: tales fuisse et horum animalium Joannis, regue ac Seraphinorum Isaiae pedes contendit Hieronymus Prado. Verum nihil tale ait Joannes, vel Isaiae; licet enim in multis Cherubini Seraphini fuerint similes, tamen in multis quoque fuisse dissimiles. Quare si cum Alcazar et Prado dicamus hec animalia fuisse humana specie, excepta facie, congruentia videtur dare eis pedes humanos, non vitulini: tales enim sunt hominum et angelorum, cum apparent aut pinguntur; talesque habuerunt Cherubini supra arcum in tabernaculo Mosis.

Hic ergo fuit figura et idea horum quatuor animalium: erant corpore et specie humana, ac con sequenter et capite et facie humana, ut videtur:

sed nonnulli inflexa et immutata, ita ut primi factes accedent ad similitudinem faciei leoninae, assidue similis leoni; secundi vitulæ, quarti aquile, tertii vero tota plane et perfecte erat humana: hec enim species videtur decentior; secundo, reliqua corporis parte plane erant homines, bipes, scilicet et status erecta; tertio, alas habebant sensa, duabus velabant caput, duabus pedes, duabus volabant; quarto, ante et retro, sub aliis et extra circumflexa plena erant ocelli; quinto, habebant manus, et in manibus phialas et citharas, cap. v., vers. 8; sexto, non habebant requiem, sed jugiter canebant Deo: sanctus, sanctus, sanctus; septimo, erant proximi throno Dei, eumque a quatuor lateribus stipabant et ambiebant; octavo, stabant quasi voluntarieni, parati ad omnem Dei nutum, avidique ad volandum, ut Dei iussa statim exequerentur.

Hinc sequitur inter animalia Joannis et Cherubinos Ezechielis esse sextuplex discrimen: Primus, quatuor facies in singulis animalibus vidit Ezechiel, Joannes tantum unam; secundum, apud Ezechiel prima facies era hominis, secunda leonis, tertia bovis, quarta aquile: apud Joannem prima facies est leonis, secunda bovis, tertia hominis, quarta aquile; tertiana, hec Joannis uti et Seraphim Isaiae, pedes habebant hominum, illa Ezechielis vitulorum; quartum, hec Joannis, uti et Isaiae, habebant sensa alas: illa Ezechielis, quaterna: carebant enim duabus, quibus priora vultum tegebant; pergebat enim ad bellum, puta ad excidium Hierosolymæ: ergo oculos aperitos habere debebant, ut hostem cernerent et ferirent: hec vero adorant et laudent Deum, unde ex reverentia tante majestatis velati oculos; quintum, hec Joannis erant in ipso throno Dei, et in eius circuitu: illa Ezechielis habebant super capitum, quasi sebellum pedum Dei; sextum, hec Joannis binas habebant manus, illa Ezechielis quaternas.

RIGUENT NON HABEBANT. — Hec ex figuris, id est, non habent, quasi dicit: Vidi quod haec animalia sine cessatione jugiter laudabant Deum, contenta mente et voce clamando: Sanctus, sanctus, sanctus; quia hi angeli assidue tota corde et ore predicant et celebrant SS. Trinitatem. Idem faciunt quatuor Evangelista, quos allegorie haec quatuor animalia, puta hi quatuor angeli, representant. Nam in celis per seipso, in terris per quatuor sua Evangelia non aliud quam fidem, amorem, cultum et laudem SS. Trinitatis hominibus concinunt et approdicant. Vide quod sit officium, quo et caput angelorum? quid jugiter faciant? not. aliud sane quam laudare Deum. Hoc Ecclesia imitatur in perenni psalmodia, dicitque cum Psalte: « In conspectu angelorum psallam tibi; » hoc faciunt pili et sancti, qui semper corde et ore canunt: « Benedicat Dominum in omni tempore, » quorum vita est continua Dei laus. Illi sunt angeli terrestres: Dei enim laus est fuga et

otiosum angelorum negotium, ac negotiosum otium.

Angelici ergo ordinis sunt, qui semper laudent Deum. Sunt in Ecclesia ponentes, sunt qui va-

sario Beatae Virginis recitamus quinque « Ave Maria, » et quinque « Pater noster, » in rosario SS. Trinitatis recitamus quinque « Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto, » et quinque « Pater noster, » ut ita continenter eamdem glorificemus.

Rursum S. Basilii explicans Psalm. xxxiii, 1 : « Semper laus eius in ore meo, » querit quomodo semper, etiam in somno, cibis, opere, possimus laudare Deum? ac respondet duplicititer: *Primum*, « Cogitatio, inquit, quae de Deo in me impressa est, et velut sigillo obsignata in praepucia anime parte, nimur in mente, potest laus Dei recte appellari semper in anima existens; secundo, si faciet cuncta ad Dei gloriam, ita ut facta dictaque ipsius omnia, omnisque spiritualis operatio vim laudis habeant. Sive enim bibat justus, sive edat, sive quid aliud agat, omnia ad Dei gloriam facit. Talis etiam cum dormit, et vigilat, juxta verbum dicens in Cantic.: « Ego dormio, et cor meum vigilat. Quasi enim tenor quidam soni meditati, ac diutius auribus insonans, sunt illa que per somnum recurrente imagines concepta interducent cogitationis. »

SANCTUS, SANCTUS. — Alludit S. Joannes ad Seraphinum Isaiae: hisce enim quad alas et voces similia erant haec quatuor animalia, scilicet quad quaterna facies similes erant Cherubimis Ezechielis. Videatur enim Joannes utramque visionem, scilicet tam Ezechielis, quam Isaiae coniectare, et sua hac una compicere.

Nota primo: Pro Sanctus, sanctus, sanctus, hebrei. Isaiae vi, 3, est שְׁרֵךְ שְׁרֵךְ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ, cadas, cadas, quod significat id quod ob suam puritatem a rebus immundis et profanis, imo a ceteris, puta a creatis omnibus, separatum et sanctum, ideoque summe venerandum et adorandum est; radix enim Στρέψις καδος, significat separare, ac esse separationem, sanctum ac sacrum.

Hinc Graecum ἄγειρα, id est sanctus, ait Origenes, et ex eo Beda, dicit quasi εστιν, id est εστιν, τι, id est τέρα. Verum sic dicendum esset ἄγειρα spiritu leni. Potius ergo ἄγειρα idem est quod εστιν, id est colendum et venerandum, puta munera ut numinis particeps.

Latinum sanctus deducitur a sancte, id est sanguine victimae firmare, uti eodem veteres firmabant sua pacta et federa: quia vero ita sancte et religiose inita ac confirmata vislare nefas erat, hinc sanctum idem est quod integrum, incorruptum, intemeratum et inviolabile.

Sanctus ergo Deus Pater, sanctus Deus Filius, sanctus Deus Spiritus Sanctus. Hinc trisagium hoc quotidie in sacrificio usurpat et celebrat Ecclesia. Vide dicta Isaiae vi, 3.

Porro in hoc trisagio mysterium Sanctissima Trinitatis representari docent S. Basilii, Epiphanius et alii quos citat et sequitur Leo Castrinus, Isaiae vi, item Damascenus. Felix Pava, Concilium Chalcedonense et Constantinopolitanum se-

cundum, quod fuit generale quintum, hac de tribus celebratum contra Petrum Gnapheum, qui trisagio addebat: « Qui crucifixus es pro nobis, misericordia nostra nobis. » Pro Trinitate enim volebat inducere quaternitatem: ponebat enim deos filios, unum immortalem, alterum mortalem et crucifixum.

Triophthalmos cum onycha nascitur, res hominis simul oculos exprimit, ait Plinius, lib. XXXVII, cap. xi. Triophthalmos tres oculos habens communis, et una luce fulgentes, symbolum est Sanctissima Trinitatis, quam S. Nazianzenus in Odis vocat φάσις της τριάπτωσης, id est, lux una triplex face (quasi oculo) collucens.

Nota: Sanctitas est ipsa iustitia, rectitudo et perfectio mentis; haec autem consistit in conformitate voluntatis et actionis cum lege eterna, que est in mente Dei: ex adverso peccatum, quod dicitur contrarium est sanctitati, non est aliquid quam diffinitorias et pravarieatio legis eterna. Siue enim perfectio naturalis rerum consistit in eo, quod res qualibet sit commensa sue regule, puta idee, iuxta quam est facta: ita perfectio mentis consistit in commensione et adequatione voluntatis cum lege eterna, iuxta quam oportet operari. Sicut enim idea in mente Dei est mensura perfectionis naturalis cuiusque rei creata: ita lex eterna in mente Dei, est mensura perfectionis moralis et sanctitatis nature rationalis in omnibus operibus boni. Ita enim perfectus est et sanctus, cuius volunties et actiones plene convenient cum lege eterna. Quocirca cum voluntas divina idem sit cum mente divina et lege eterna, sequitur quod ergo esse sanctitatem sit sanctitas increata et infinita, a deo ut sanctis creaturarum, puta angelorum et hominum omnium, ad divinam comparata, sit instar nihil, et veluti impuritas quedam: sicut entitas, potentia, sapientia, dominum creaturam comparatum cum entitate, potentia, sapientia, dominio Dei, est tantum umbra entitatis, potentiae, sapientiae, dominii. Unde Christus, Math. xix: « Quid me interrogas de bono? unus est bonus Deus. » Et in doxologia Misericordiae: « Tu solus Sanctus, tu solus Dominus. »

Hinc secundo, sanctitas est ipsa innocentia et puritas ab omni labe, inquit S. Dionyius, cap. iii. Divini. Nom., et apostolus, I Corinthus. viii, ait virginem esse sanctam, id est castam puramque corpore et spiritu; sicut enim labes et maculae mortalium consistit in difformitate actionis a lege eterna: ita moralis pulchritudo, puritas et sanctitas consistit in conformitate actionum cum lege eterna. Quocirca Deus est sanctus, quia est purissimus spiritus. Hinc angeli, quia hanc puritatem praecesterunt, sunt sanctissimi; nomines quoque quo magis a contactu, adhesione et amore rerum terrenarum, utpote fecundatarum, sordidorum et vilissimarum, mente avocant, eamque ad Deum et divina attollunt et traducunt, et sunt sumptuosa sanctiores. Sanctitas enim coexistit

in contactu et amore rerum divinarum, utpote spiritualium et purissimarum, puta in conjunctione cum Deo. Hinc etiam facit homines spirituales, colestes, angelicos et divinos.

Hinc tertio, sanctitas est ipsa mentis integritas, ipsa virtus, perseruans charitas, ipsa gratia, ipsa gloria: haec enim omnia commensa sunt legi aeternae. Haec de causa Psal. cxlv, dicitur Deus « iustus in omnibus viis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, » quia in omnibus insigne aliquam virtutem ostendit, nimur vel misericordiam et beneficium, vel justitiam et scelerum vindicationem. Sic Deus in opere incarnationis et redemptoris misericordem ostendit se sanctissimum, id est summe misericordem et beneficium: utpote qui quasi oblitus tot offensarum et injuriarum hominum, ad eos sanctificando sibi recognoscendo miserit Filium suum in carnem, imo in mortem crucis, quod maxime spectant hi Seraphini Isaiae et Joannis. Hoc est quod ait Psaltes: « Confessio et pulchritudo in conspectu ejus, sanctimonia et magnificencia in sanctificatione ejus, » Psal. xv, 6. Et Moses Exodi xv, 11: « Quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis atque laudabilis, faciens mirabilia? » Jam quia charitas et amor divinus est sanctitas, hinc, siue duplex est amor divinus, nimur essentials, communibus personis, et notionalis, propriis singulis: ita duplex est et sanctitas. Nam Pater et Filius immenso amore se invicem amantes, producent amorem notionalem, eumque sanctissimum: qui proinde nuncupatur Spiritus Sanctus, quia Pater et Filius, ejus productores et spiratores, sanctissimi sunt, et per castissimum ac sanctissimum amorem euendum producent et spirant.

Hinc sanctitati divinae et immensen, quasi numeri sacratissimo, summam debemus reverentiam, cultum et latram per sacrificia, preces, oblationes, vota, etc.; summam item gratitudinem, amorem et obsequium, quod nos peccatores pecato liberari, et sive sanctificalis per christum patrifices efficerit; insuper summam imitationem: vult enim Deus nos imitari ejus, non omnipotens, omniscientiam, magnificantiam, etc., sed bonitatem et sanctitatem. Hoc enim nos facit justos, sanctos, gratos Deo, imo filios et heredes Dei. Hinc sancti ipses Levit. xi: « Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. » Et Christus Math. v, 48: « Estote ergo perfecti, sicut et Pater vester coelestis perfectus est. » Et apostolus, Hebr. xii, 14: « Pacem sequimini cum omnibus, et sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. » Quare licet mundus sit velut templum quoddam divinitatis ipsius, « wesentia sanctificationis, ut ipsam ubique presentem, omnia creantem, sustentantem, prouidentem, exornantem speciemus, ubique veneremur, laudemus et celebremus, semperque in ejus presentia velut in sacro quadam templo nos versari cogemus: tamen proprie et potiori ratione templum Dei est anima sancta, juxta illud

Apostoli: « Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos, et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus, » II Corinth. vi, 16. Quocirca sepe in fundum anime recipere nos debemus, ibique Deum per gratiam praesentem et inhabitantem, seposita omni alia cogitatione et cura, pro modulo nostro sancte coleste et venerari. Sanctitas enim animus est fides, spes, charitas, religio, oratio, patientia in adversis, continentia, catereque virtutes. Unde S. Gregorius, lib. VI, in cap. xvi, lib. I Regum: « Sanctificatio, ait, corporis pudicitia est, sanctificatio mentis charitas et humilitas. » Huc nos invitat et excitat auctor sententia S. Basili, homil. De Spiritu Sancto: « Deus, inquit, est quisque Sanctorum. Dictum enim illis a Deo est: Ego dixi: Dii estis, et filii Excelentes omnes; et: Deus deorum (utique sanctorum) locutus est, et videbitur Deus deorum (videbitur sanctorum) in Sion. Necesse est autem divinum esse spiritum, et ex Deo esse, qui dicit divinitatem est causa. » Et S. Bernardus, epist. 23 ad Attonem: « Deus, ait, cum sit mirabilis in maiestate sua, etiam in Sanctis suis gloriosus apparere dignatur, ne solus habeat gloriam. » Idem serm. 23 inter parvulos: Tria, ait, sunt que faciunt hominem sanctum: victus sobrium, actus justus, sensus pietatis. Tria sunt que mortem Sanctorum faciunt pretiosam: quies a labore, gaudium de novitate, securitas de eternitate. Denique ad hoc venit Sanctus sanctorum Christus Dominus in mundum, ut serviamus illi in sanctitate et justitia coram ipso, omnibus diebus nostris, » Lucas i, 73. Nostri ergo est sancta vita sanctificare sanctitatem divinam, omnesque ad eandem sanctitatem exhortari et traducere, itaque sanctissimum Dei nomen et gloriam apud omnes toto orbe propagare et celebrare. Hec est vera et consummata sanctitas.

Symbolo, trisagon non solum continet mysticum SS. Trinitatis, sed totum Apostolorum Symbolum, totamque Evangelicam doctrinam. Cum enim Seraphini Patri eterno acclamant: « Sanctus, » significant sanctitatem Patris ostendit in mundi creatione; cum « Sanctus » acclamant Filium, significant ejus sanctitatem in mundi redemptione; cum « Sanctus » acclamant Spiritum Sancto, significant eum esse sanctificatorem et beatificatorem Ecclesie, quia in hisce tribus, creationis, redemptionis et sanctificationis operibus (ad quae referuntur duodecim articuli Symboli totumque Evangelium) apparet tria sanctitatum personarum; atque quia in his appareat omnipotentia Dei, ejusque universale dominium, hinc additur ab animalibus: « Dominus Deus omnipotens. » Ita Alcazar, In Lauretanum et Hispano exemplaribus ἄγειρα, id est sanctus, novies repetitur, forte ut significetur cuilibet trium personarum acclamator ter « sanctus; » nam qualibet est ter sancta, id est sanctissima, uti et terque qua-

terque beata, id est beatissima, ut significetur ^{et}
sanctus Sanctissimæ Trinitati acclamari a novem,
id est ab omnibus Angelorum choris. Sed vera
lectio est ut tantum legatur ter « sanctus, » ut le-
gitur Isaiae vi.

QUI ERAT, ET QUI EST, ET QUI VENTURUS EST. — Vide dicta cap. i, vers. 4: hic tamen mutatus nominis noster nihil ordo, nam cap. i, proponit « qui est » ait enim : « Qui est, qui erat, et qui venturus est. » Causam transpositionis dat Alcezar : Cap. i, inquit, hoc nomina trino notatur Dei providentia circa Ecclesiam, q. d. Jam revera « est » redemptor, qui olim « erat » promissor et figurator, et tandem « venturus est » ut opus suum plene perficiat. His autem agitur de mysterio et doxologia SS. Trinitatis : unde oportuit exordiri « qui est », qui est Pater ; hic enim est antiquus dierum, qui erat ante mundum, et ante omnia secula. Bursum ordo illorum trium operum, quae tribus personis attribuuntur, hic est, creatio, redemptio et perfecta sanctificatio. « Qui erat » refertur ad creationem ; « qui est », ad redemptionem, « et qui venturus est », ad Ecclesiam sanctificationem, vel potius beatificationem et glorificationem, uti dixi cap. i.

9. ET CUM DABANTILLA ANIMALIA GLORIAM, ET HONOREM, ET BENEDICTIONEM, — clamando: « Sanctus, sanctus, sanctus; » hoc ergo tria, et gloria, honor et benedictio, idem sunt quod trisagion, sive ter « sanctus. » Hoc enim Sanctissima Trinitati ingenuimando, candam summe glorificabant, honorabant et benedicebant, hoc est, laudabant et celebrabant.

VIVENTI IN SECULA SECULORUM, — q. d. Qui non tantum in sese vivit, sed et est ipsa vita increata et eterna, ac causa vita omnium Angelorum, hominum et animalium : vita, inquam, tum naturalis, tum supernaturals per gratiam, tum gloriæ et beatæ. Hoc est quod dicitur *Joan.* 1, 4 : « In vita erat, et vita erat lux hominum. » Et *Psalmus* XXXV, 10 : « Apud te est fons vite. »

40. PROCIDEBANT VIGINTI QUATUOR SENIORES ANTE
SIDERENTUM IN THRONO, ET ADORABANT.—Alcezar per
adorationem accipit sacrificium Missae. Nam 24
seniores, inquit, sunt sacerdotes Ecclesie, qui
per mare vitrum, id est per ponentiam, se pa-
rant ad hoc sacrificium, quod praestantissimum
dei adoracionem et SS. Trinitatis glorificationem
continet, ob vieniam pretiosissimam et Deo gra-
tissimum quem ei offeratur, scilicet ipse unigenitus
eius Filius; unde in Canone vocatur «sacrificium
laudis». Hie sensus mysticus est, non literalis.
Nam ad litteram loquitur de primaris Sanctis
utriusque Testamenti, qui jam beati in celo vi-
dant, adorant et celebrant Deum, tresque divinas
personas.

Nota hic triplicem reverentiae gestum, qui miram seniorum humilitatem et veneracionem demonstrat: nam *primo*, procidunt et projiciunt faciem suam in terram quasi humum osculaturi; *secun-*

rosis contextas, e celo detulit angelus, quasi virginatas et martyri laureas, ad indicis Christi,
e cuius in rosis sanguine florescit, et cuius in liliis
corpus absens, » dicens: « Ista coronas immu-
nata corde et mundo corpore custode, quia
de Paradiso Dei eas ad vos attuli. » Ha habent Acta
S. Ceciliae, et ex his S. Athelthomas, De Virgin., xxxiii.
« Carent nimis scintia, accipiant coronas, vel de
opere candidas, vel de passione purpureas, » ait
S. Cyprianus, exist. 9.

Porro altitudi hic S. Joannes ad lib. IV *Esdras* II, vers. 46, ubi Esdras vidit juvenem pulcherrimum, scilicet Filium Dei, capillis Sanctorum imponere coronas, de qua eleganti visione plura dicam cap. VII, 13.

Haec illitteram merita sua, eorumque coronas
deo obtulerunt et resurgant omnes Sancti. Isaia,
cap. xxvi, vers. 12: « Domine, inquit, dabis pacem
nobis : omnia enim opera nostra operatus es no-
bus. » Jeremias, cap. xvii, vers. 14: « Salvum me
fie, et salvus ero , quoniam laus mea tu es. Et
ego non sum turbatus te pastorem sequens : et
domi dominis non desideraverit, tu sis. » Regius
Propheta, Psal. xv, 3: « Dominus pars hereditatis
meae et calicis mei, tu es qui restitues heredita-
tem meam mihi. » Et Psal. cxiii, 9: « Non nobis,
Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. »
Et Psal. lxi, 8: « In Deo salutare meum (salus
mea), et gloria mea : Deus auxiliu mei, et spes
mea in Deo est. » Et Psal. m, 3: « Tu autem, Domi-
nus, suscepтор meus es, gloria mea, et exaltans
caput meum. » Porro ergo filius, et in regno suc-
cessor Salomon, I Paralip., xxxi, 11: « Tua, in-
quit, est, Domine, magnificentia, et potentia, et
gloria, atque victoria, et tibi laus : cuncta enim
que in celo sunt et in terra, tua sunt : tuum,
Domini, regnum, et tu es super omnes princi-
pes. Tua divitiae et tua est gloria, et dominari
omnium: in manu tua virtus et potentia : in manu
tua magnitudo et imperium omnium. » Daniel,
cap. ix, vers. 7: « Tibi, Domine, justitia, nobis
autem confusio facies : tibi misericordia et pro-
pitatio. »

Sic et B. Virgo : « Magnificat, inquit, anima mea Dominum, quia fecit mihi magna quia potens est, et sanctum nomen eius. Et Iudith, oecis Holophernes, cap. xv., vers. II. : « Dominus conferens bella, Dominus nomen est illi. Et I Mose cum Hebreis transito mari Rubro, et demero Pharaone, Exod. IV, vers. 1. : « Gaudemus Domino; gloriemus enim magnificatus est: equum et ascensemus proieci in mare. Fortitudo mea et laus mea Dominus, et factus est mihi in salutem. » etc.

Et S. Petrus, epist. I, cap. i, 3: «Benedictus Deus, et Pater Domini nostri Iesu Christi, qui secundum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spiritu vivam, per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis, in hereditatem incorruptibilem, et incontaminatam, et immarcessibilim, conservatum in celo in vobis». Et S. Iacobus, cap. I, vers. 17:

Omne datum optimum, et omne conum per-
fectum, desursum est, descendens a Patre lumi-
nare. » Et S. Paulus, Ephes. cap. 1, 3: « Benedictus
Dous et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui be-
neficit nos in omni benedictione spirituali in ce-
lestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante
mundi constitutionem, ut essemus sancti et in-
naculati in conspectu ejus in charitate. Qui pre-
destinavit nos in adoptionem filiorum per Jesus
christum in ipsum, secundum propositionem vo-
luntatis sue, in laudem glorie gratiae sue, in
una gratia eius non in dilectio Filio suo. » Et II Co-
r. iv, 7: « Habeamus thesaurum istum in va-
nitatibus, ut sublimitas sit virtus Dei, et no-
strae agitatio. »

Agnes in flammis constituta, coronam
erginatitatis et martyrii Deo resignavit, dicens :
O omnipotens, adorande, colende, tremende Pater
Domini nostri Iesu Christi, benedico te, quia
Filiu tuum unigenitus evasi manus hominum
impiorum, et spuriauit diaboli impollute
transivi. Benedico te, Pater predicande, qui
fam inter flammas intrepidam me ad te venire
permisisti. Ecce jam quod credidi, video; quod
eravi, jam teneo; quod concupivi, complector.
confiteor labiis et corde, te lati visceribus
neuscupo. Ecce ad te venio, vivum et verum
sum. Ha refert S. Ambrosius, lib. IV, epist. 34.

B. Agatha cum abscessione mamillae, carceri, ignem, etc, viceisset, jam agens animam suam in celum manibus: «Domine, ait, Jesu Christe, magister bone, gratias tibi ago, quia ficeisti vicinore tormenta carnificis: jube me, mine, ad te, quem ineffabiliter sitio, et ait immarcescibilium gloriam feliciter perverse.» Nam ut sit Augustinus, quid sunt aliud opera bona, nisi Dei dona? Cum ergo Deus bona, quid nisi sua dona coronat? Hec veritas, per quam fugitor gloria vanitas, enim enim, dum vident in se quid boni, vident citius id esse a Deo, non a seipso.

ter it esse a Deo, non a seipso : unde non
peribunt, sed magis sub Deo se humiliant. Di-
mus ergo iugiter cum Psalte, *Psalm. cii* : « Be-
ne, anima mea, Domino ; et omnia quae intra-
sum, nomini sancto eius. Benedic, anima mea,
Domino, et noli oblivisci omnes retributio-
nes. Qui propitiat omnibus iniquitatibus tuis,
sancti omnes infirmitates tuas. Qui redimit de
scriptu vitam tuam, qui coronat in misericordi-
et miserationibus. » *Ubi S. Augustinus* : « Gau-
sumus, ait, quia nos vicimus. Quia in nobis victi-
mus, in illo (Deo) vicimus. Ergo coronat te,
a dona sua coronat, non a serita tua. » *Hea*
vera sapientia, si noris quid sis ex te, quid
Deo, quid in te sit tuum, quid Dei. Ex te es
Iesus nihil, ignorans et peccasti. Ex Deo es
tu, sapiens, sanctus, etc. *Ihesus ergo da Deo, Deo,*
Tibi. Quo clarius hoc perspexeris, et plenius
ceris, eo sapientior et sanctior. aque ac ha-
ceras.

11. DICENTES : DIGNUS ES, DOMINE DEUS NOSTER,
ACCIPERE GLORIAM, ET HONOREM, ET VIRTUTEM. —
Sicut quatuor animalia trisagion cœcerunt Deo,
ita ad eorum imitationem idem hic canunt 24
seniores (unde Graeca quedam exemplaria hic
addunt : Quia sanctus es »). Nam « virtus » hic
idem est quod benedictio et laus virtutis, per
metonymiam. Sicut cap. v, vers. 12, dicitur :
« Dignus est Agnus accipere virtutem et divinitatem », id est laudem et doxologiam sue virtutis
et divinitatis. Pro virtutem græce est ἀρετή, id est
fortitudinem, q. d. Dignus es Domine, qui ex ore
nostro, et omnium hominum et Angelorum ac-
cypias confessionem et laudem tuę immensae poten-
tiae et fortitudinis, qui omnia creasti, quaque nos
aliosque fidèles nobis subditos, victores effectisti :
dignus es ut haec tua virtus et robur ab omnibus
landetur et celebretur. Graeca plures Dei titulos
continent. Habent enim : ἄγνως εἰ, δόκιμος καὶ θεός τις ἄγνως, id est, dignus es, Domine ac Deus noster
sancte, accipere, etc.

QUTA PROPTER (per) VOLUNTATEM TUAM ERANT
(erant, id est fuerunt, existerunt, suam essen-
tiam et existentiam accepert, dum, ut sequitur,
ex nihilo facta) ET CREATURA SUNT, — ὁ enim
et est exegeticum, explicatque ἡ erant, quasi di-
cat : « Erant et, id est, et creatura sunt. »

Alli : « Erant, » inquit, id est, conservata
sunt et conservantur, quasi ob duplex benefi-
cium, scilicet creationis et conservationis, gratias
agant Deo ; sequitur enim : « Et creatura sunt. »

Secundo complures pro ἡ, id est erant, legunt
mei, id est sunt ; que lectio facilima et planissima
est. Ita legit et Vatablus, Erasmus et multi alii.

Tertio, Anshbertus : « Erant, » inquit, creature
ante creationem in eternis mentis divine ideis,
in aeterno Dei decreto, quo ab omni aeo de-
creverat, ut in tempore a se creaerentur. Unde huius
decreti executionem subdit dicens : « Et creatura
sunt. »

Quarto, Alcazar ἡ erant referit ad esse nature,
et vero et creatura sunt ad esse gratis, per quam na-
tura per peccatum perdita, quasi de novo crea-
ta et instaurata est, q. d. Deo debent homines non
tantum esse nature, quod creature omnes per
productionem antiquam in Genesi accepert ;
sed etiam novum esse gratiae, quod illi imperti-
tum est cum facti sunt novae creature, ut ait
S. Paulus, et divine consortes nature, ut ait S. Pe-
trus. Verum si postea dixisset, recreala, aut no-
ve, vel rursum creaera sunt, non autem absolute,
et creatura sunt : hoc enim significat opus prime
creationis, qua res omnes ex nihilo exsprodixit
et condidit. Porro sub hac quasi radice, hi sen-
iores intelligent simul opus recreationis, sive re-
demptionis, gratiae et salutis. Ideo enim mittunt
vivas coronas ante thronum, quasi sua merita et
sicutum Deo accepta ferentes, quasi dicant : Tu,
Domine, es creator et auctor omnium rerum, om-

nium bonorum tam naturalium quam superna-
turalium ; tibi ergo nostram gloriam debemus,
tibi nos nostraque omnia offerimus et referimus,
imo noi nostra, sed tua tibi reddimus.

Denique notat Aleazar hic per omnia ad tem-
plum et vasa templi Salomonis alludi, nisi quod
area, utpote Mosaica, versa sit in arcum colle-
tum, puta iridem pulcherrimam Christi ; et pre-
mens panum propositionis sit liber signatus
quem in manu habebat sedens in throno ; pro al-
tari thymiamatis in phiale aureo plena odora-
mentorum, cap. v, vers. 8 ; pro altari holocaustu-
rum si 24 seniorum adoratio, id est sacrifici-
um Misse.

Itaque in veteri Testamento illustria erant no-
vem huc : primo, thronus Dei ; secundo, arca te-
tamente ; tertio, dignitas principum sacerdotum ab
Aarone prognatorum ; quarto, doctrina legis
divinae quæ ibi predicabatur ; quinto, candelabri
aurei aereum eum septem lucernis ; sexto, mensa
panum propositionis ; septimo, mare aeneum ; octo-
avo, Cherubini ingentes quos fecit Salomon ; nona,
sacrificia que Deo offerebantur. Hisce totidem
magis illustria, et ex quo respondentia codem
ordinis successerunt in novo Testamento, quo
Joannes hic recenset. Nam primo, thronus Dei his
sunt Cherubini et propitiatorium, non corporales
et vetus, sed spirituales et novum, puta Christus,
ejusque fidèles Christiani ; secundo, pro arca fa-
deris apparuit arcus coelestis ex smaragdo ; tertio,
pro 24 principibus sacerdotibus surrogantur hic
24 seniorum ; quarto, pro legis doctrina tonitrus et
fulgura exaudientur ; quinto, septem candelabri
lucernis substituuntur septem coelestes lampades ;
sesto, pro mensa panum propositionis proponen-
tur liber signatus mirabilis in manu Altissimi ;
septimo, pro mari senecte vitrum mare oculis sub-
jicitur ; octavo, pro Cherubini Salomonis quatuor
animalia admiranda et valde mystica adstant
Deo ; nonne, pro priscis victimis cruentis surroga-
tur inuenientur Missæ sacrificium.

Hæc apposita sunt, sed mystica, non literalia,
uti vult Alcazar. Additæ non satis congrue arcum
in arcu, mensam in librū transformari : licet
enim grammaticæ, sive quoad grammata et littera-
ras vox arcæ facile in vocem arcæ transeat et
commutetur, non tamen res ipsa : alia est enim
arcæ, alia arcus, præsertim iridis forma et figura.
Ita videmus subinde viros docos, dum minutior
et studiosius anhunciuscula et elegantias quadam
vel grammaticæ, vel historicas consecutantur, a
solido et vero sanctæ Scriptura sensu, aberrare.
Cetera satis congrue sibi invicem respondent :
verum ad litteram accipienda sunt de templo non
terreno, id est Ecclesia, sed colesis. Templo enim
Salomonis sicut allegoricæ Ecclesiam militantem,
ita anagogicæ significavit et representavit oculum,
sive Ecclesiam triumphantem, de qua ad litteram
hic agit S. Joannes.

CAPUT QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

8. Joannes videt librū in manu Dei signatum sigillis septem, scriptum intus et foris, quem nemo in cœlo
et in terra aperire poterat; sed vers. 7, solus Agnus occisus eum aperit : quocirca quatuor animalia,
et 24 seniorum, omnesque celites tam Deum, quam Agnum celebrant et glorificant.

1. Et vidi in dextera sedentis supra thronum, librū scriptum intus et foris, signatum
sigillis septem. 2. Et vidi Angelum fortē, prædicantem voce magna : Quis est dignus aperire
librū, et solvere signacula ejus? Et nemo poterat, neque in cœlo, neque in terra,
neque subtus terram, aperire librū, neque respicere illum. 4. Et ego flebam multum,
quoniam nemo dignus inventus est aperire librū, nee videbamus eum. 5. Et unus de senio-
ribus dixit mihi : Ne fleveris : ecce vicit leo de tribu Juda, radix David, aperire librū,
et solvere signacula ejus. 6. Et vidi : et ecce in medio throni et quatuor anima-
lium, et in medio seniorum, Agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem,
et oculos septem; qui sunt septem Spiritus Dei, missi in omnem terram. 7. Et venit, et
accepti de dextera sedentis in throno librū. 8. Et cum aperisset librū, quatuor animalia,
et viginti quatuor seniores eccliderunt coram Agno, habentes singuli cilharas, et
phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum. 9. Et cantabant can-
ticum novum, dicentes : Dignus es, Domine, accipere librū, et aperire signacula ejus :
quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, et lingua, et
populo, et natione; 10. et fecisti nos Deo nostro regnum, et sacerdotes; et regnabitus su-
per terram. 11. Et vidi, et audiui vocem angelorum multorum in circuitu throni, et ani-
malium, et seniorum; et erat numerus eorum millia millia. 12. dicentium voce magna :
Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, et divinitatem, et sapientiam, et for-
titudinem, et honorem, et gloriam, et benedictionem. 13. Et omnem creaturam, quæ in
cœlo est et super terram, et sub terra, et quæ sunt in mari, et quæ in eo, omnes ar-
dentientes : Sedent in throno, et Agno, benedictio, et honor, et gloria, et potestas in se-
cula seculorum. 14. Et quatuor animalia dicebant : Amen. Et viginti quatuor seniores ce-
ciderunt in facies suas, et adoraverunt viventem in secula seculorum.

1. ET VIDI IN DEXTERA SEDENTIS SUPRA THRONUM,
LIBRUM SCRIPTUM INTUS ET FORIS, SIGNATUM SIGILLIS
SEPTEM. — Alludit ad Isaiae XXXIX, 11 : « Erit vobis
visio sic ut verba libri signati, quem cum dede-
rint scienti litteras, respondebit : Non possum ;
signatus est enim. » Et magis ad Ezech. II, 10 :

* Ecce manus missa ad me, in qua erat liber in-
rolitus, et expandit illum coram me, qui erat
scriptus intus et foris. » Unde patet librū hunc
non fuisse similem nostris, sed fuisse involutum
instar mappe geographicæ convoluta, ut pictus
eis Romæ visitur in templis : tales enim orant
veterum libri, quos a convolutione vocabant vo-
lumina : et tales perpetuostis Hebreos Bibliorum
libros vidi in Vaticana Bibliotheca. Veteres enim
scribentes in membranis sive pellicibus, ab una,
qua mundiori, pellicis parte; eam deinde convol-

ebant, colligabant et obsignabant, uti obsignan-
tur testamenta. Aliquando tamen scribabant ab
utraque parte membranæ, et tum liber dicebatur
scriptus intus et foris, id est, in interiori parte
membranæ, et simul in exteriori : talis hic erat (1).
Hinc patet Joannem non potuisse videre librū
hunc utriusque fuisse conscriptum, nisi post ejus

(1) Quales opistographæ Plinio avunculus reliquerat,
Epist. III, 5. Librum describit Joannes septem sigilli
obsignatum, ex septem constantem membranis circa
baculum convolutum, quorum singula soisim erant cer-
tificate, ita quidem ut septem sigilli juxta intimam bacillu-
Partem conspici possent. Hujus libri ea erat ratio, ut post
solutionem cuiusvis sigilli alla membrana revolvi et ex-
pliquer posset. Symbolice hoc libro divina providentia,
vel decreta et consilia Dei arcana significantur. Era liber
ex utraque parte scriptus, quia contentus ejus erant pra-
rima, obsignatus, quia arcana in eo erant scripta.